

KJAK

Hans Mols Mortensen
hans.mols.mortensen@icloud.com

Sæl eru tey líkasælu

Teir bítast sum hundar um piðaðu bein, trúboðari klandrast við prest, teir togast um bókstavar, gloymt hava Krist og boðið, at elska hvønn annan fyrst. Hvør sær kennir sannleikan best. Sum ryssa hjá deyðum fyli man fjøldin í ørviti gána á hann, sum rópar og dømir mest, og hann vinnur fátæku sálir flest', sum kennir fanan og helviti best, sum bannsetur frígging, dans, kortspæl og vín, og sjálvan seg ger til eitt viðvent svín.

Poul F. Joensen

Um man hevur í huga, at tað sigst, at Jesus úr Nasaret einaferð segði, at hann ikki var komin at bera frið til jarðar, men svørð, er tað møguliga ikki so undarligt, at kristindómur skapar split og ósemju allastaðni, har hann ger um seg.

Tí eri eg glaður fyri at liva í einum heimsparti, har átrúnaðarligt stríð sum oftast einans umfatar tey trúgvandi, og, ikki minst, í einum tíðarskeiði, har átrúnaðarligir myndugleikar ikki longur hava heimild at ráða uttan fyri kirkjumúrarnar. Vit, ið velja ikki at luttaka, sleppa tó ikki heilt undan, tí átrúnaðarligu ósemjurnar bresta ofta teirra geirar, og, við góðari hjálp frá fjølmiðlunum, troka tær seg inn í almenna rúmið.

Feskasta útbrotið av kristnum klandri í Føroyum kyndi Sjúrður Højgaard upp undir, tá hann við ársbyrjan legði í vaðið við aftur at tala at ógudiligum siðloysi í Føroyum. Hesuferð varð harðmælti trúboðarin í Rituvík ikki í øðini inn á hjúna-skilnað ella barnadóp, men inn á sóknarprestin í Fugla-firði, Anne Mette Greve Klemensen, ið “blástemplar sodomi”, sum trúboðarin orðar seg.

At síggja til ljóðar hetta ikki serliga sannlíkt, at ein føroyskur prestur hevur reist seg upp á prædikustólin at

viðmæla sodomi fyri dýrdarfullu kirkjufólkunum í Fugla-firði. Um so var høvdu førøysku kirkjurnar helst verið nakað væl fylri, og hevði hetta undir øllum umstøðum verði ein so mikið framúrskarandi hending í føroyskari kirkju-søgu, at nóg mikið av skelkaðum yvirskriftum høvdu uppstaðið - uttan nakra neyðuga umrøðu frá rituvík-inginum.

Sjálvsagt, eg havi annað at takast við, og trolí tí ikki miðlarnar eftir prædikum hjá frísinnaðum prestum, sum Harra Højgaard tykist gera, og tískil kann eg ikki siga hetta við vissu. Men helst stendst hansara øði av eini røðu, ið pastor Klemensen helt á Føroya Fólkaháskúla á Ólavsøku, har hon segði eitthvørt jaligt um rættindi teirra samkyndu.

Hetta gongur sjálvsagt ikki í hugaheimi Højgaards, og grundgevingarnar eru tey vanligu bíbilsku skriftstøðini. Her hugsí eg serliga um brøvini hjá Paulusi, og sum ein rættur Paulinari vendir Højgaard sær beinleiðis til kirkjufólkini í Fuglafirði, og býður teimum at blaka "sataniska prestin" út, um tey vilja sleppa undan ævigari glatan og Helvitis eldi osfr. – tann vanliga svadan.

Sjúrður Højgaard er eitt gott dømi um, hvussu veruleikin altíð er stuttligari enn satira, men Fólkakirkjan kann illani skúgva Harra Højgaard til viks sum ein láturligan serling. Kirkjan hevur jú sjálv sátt lendið fyri bíbilskum ørvitisknokkum við at hýsa prestum sum Peter O. K. Olofson og Mogens Thilsted Christensen, ið sjálvsagt eru komiskir uppá teirra egna hátt, men sum eisini prógva, at menn sum Sjúrður Højgaard ikki spretta upp úr ongum.

Tað einasta áhugaverda í hesum máli er sjálvur upp-runin til útspillandi orðini hjá Højgaard, hvørji rættindi teirra samkyndu skulu verða í Føroyum, og hvussu hesi samsvara við kristnu læruna. Men tá fjølmiðlarnir høvdu handfarið hetta málið, bleiv tað tíverri lagt fram sum ein

spurningur um talufrælsi hjá einum trúboðara mótvegis rættinum hjá einum presti at virka í friði. Sostatt bleiv ein falskur trupulleiki uppstillaður, og kjarnan í eini áhugaverdari søgu bleiv ikki tikin uppá tungu.

Kirkjan og hennara prestar sigast at vera veðhaldarar og skiparar fyri rættari livsførslu, og tí høvdu fjølmiðlarnir her ein gyltan móguleika at tvinga nakrar greiðar útsøgnir frá teimum, ið fáa almennar pengar fyri at framleggja Guðs órannsakandi vilja. Tó, kjakið bleiv heldur vent til nakað so óáhugavert sum ljótt málbrúk og særðar kenslur. Hetta førði til eitt kjak um eitt brot úr Jóhannesar Opinbering, og um hetta kundi uppfatast sum ein persónshóttan ímóti Fugla-fjarðarpresti. Fyri at avgera hendan absurda spurningin helt Kringvarpið tað vera passandi at tilkalla Føroya bisp.

Eitt óhóskandi høvi at práta við Jógvan Friðriksson, tí tað hevur ikki verið siður síðan svartastu miðöld at heita á bispar fyri at greina lögfrøðiligar spurningar. Heldur skuldi bispur sloppið at svarað nøkrum greiðum spurningum um, hvørt tað er rætt og kristiligt, sum Sjúrður Højgaard sigur um tey samkyndu.

Hetta, tí forsprákarar kristindómsins hava verið meginorsøkin til ta ólukkku, sum hevur fingið samkyndar føroyingar at kenna seg óynsktar í teirra egna landi, hugsí eg, at tey samkyndu allarhelst høvdu lurtað við stórum áhuga, um bispur meldaði greitt út: Hoyra tey samkyndu eisini til í Føroyum, og er tað ókristiligt, um ein prestur er so mikið vinarliga sinnaður mótvegis teimum fáu menniskjunum, ið frá Skaparans hond eru samkynd, at hon heldur, at tey eisini skulu verða givin ávís rættindi í samfelagum? Men hesir spurningar liggja framvegis víðopnir.

Tað er sjálvsagt ikki ábyrgdin hjá tíðindafólkum at hjálpa prestum í teirra

kalli. Tíverri, í hesum føri, tí nøkur manandi orð frá einum spunasmiði høvdu møguliga komið væl við hjá føroysku klerkastættini. Formanni teirra, Theodor Eli Dam Olsen, kom ikki í huga at siga nakað um avgerðina hjá pastor Klemensen at verja tey samkyndu, men segði einans seg stuðla hennara avgerð at melda ein geylandi býttling úr Rituvík.

Tí má harðasta ákæran reisast móti teimum prestunum, ið ikki traðkaðu fram fyri at stuðla teirra starvsfelaga í Fuglafirði – hetta vil siga allir prestar í Føroya landi. Eingin teirra søgdu eitt kis, tá pastor Klemensen lá undir fúlum ákærum og tilsviningum. Hvat bleiv av orðunum hjá Prædikaranum: at tiga hevur sína tíð, og at tala hevur sína tíð? Var tíðin ikki komin at tala at? Eg kann sjálvsagt ikki tosa fyri klerkar, men um ein kvinna verður rópt bæði hora og forsprákari Satans, so átti einhvør riddarligur harri at reiðuliga reiggjað sínum orðabrandi fyri at verja hana!

Men teir frómu pastorarnir vóru ikki bert spaklyntir, teir vóru púra tigandi. Hetta er spell, tí seinnu árinu eru óvanliga nógvir ungir prestar settir í starv í Fólkakirkjuni, og hetta hevur givið nógvum fólkum, ið eru ótólin eftir einari hugburðsbroyting í Fólkakirkjuni, eina vón um, at Kirkjan verður førkað í eina meiri hóvliga og nútímans kós.

Tað letur til, at hetta unga ættarliðið av føroyskum prestum ikki at hava nakran áhuga fyri at bróta upp úr nýggjum. Teir ganga beint í sporunum á teirra steinrunnu undangongumonnum og siga einki, tá ein av teirra egnu verður álopin fyri at tosa fyri tí sakini, ið teir sjálvir vilja tykjast at vera fyri, men sum teir ikki sjálvir hava dirvi at tosa fyri. Skomm fáíð teir!

Kanska er hetta ættarliðið av ungum prestum longu stadnað í líkasælunnar stoyppiformi, ið dølska klerkastættin leingi hevur fyrireikað teimum. Gaman í, mín egna áskoðan, at tað er

fræls hugsan og skynsemi, ið fremur moralska framgongd, og kirkjurnar renna bert í hølunum á teimum, ið slóða vegin, virkar helst best uttan pastoralu uppílegging. Sjálvstøðuga hugsan hava kirkjurnar altíð frárátt, og hetta átti pastor Klemensen at lagt sær í huga. Hetta, og manglandi stuðulin frá hennara starvsfelagum, leggur upp til, at næstu ferð hon ætlar sær at taka boðið um næstrakærleika í álvara, hevði tað møguliga verði best at gjort tað uttanfyri kirkjukarmarnar.

Humanisktisku manna-rættindini tryggja trúarfrælsið og talufrælsið hjá øllum, men so leingi Fólkakirkjan og hennara prestar verða goldnir úr Landskassanum, kann mismunur ikki gerast mótvegis samkyndum – og heldur ikki mótvegis kvinnum. Um einstøk trúgvandi ikki kunna góðtaka hetta, stendur tað teimum frítt at taka teirra trongskygdu og haturlullu meiningar við sær til onkra av teimum mongu frísamkomunum, ið helst eru meira tolsamar mótvegis teimum ótolsomu.

Tíðin er komin, at Fólkakirkjan søkir burtur frá førøysku tøgnumentanini, og vísir av sær væl betur dygdir, enn undirritaði metur hana hava. Um man tekur hædd fyri søgu, kristnari gudfrøði og tí, ið stendur skrivað í Bíbliuni viðvíkjandi samkyndleika, kann man ikki ganga út frá, at Fólkakirkjan er í parti við teimum klárskygdu moralsku áskoðanum, ið bólkar sum LGBT Føroyar ganga inn fyri.

Ikki fyrr enn hesin veruleiki er rokkin, verður Fólkakirkjan møguliga verd at varðveita. Í øðrum lagi finst ein snøggari loysn: At avtaka Fólkakirkjuna og lata trúðarlívsins trupulleikar upp til tey, ið sjálvi vilja gjalda fyri tilíkt. Friður verði við teimum, um so verður.

Hans Andrias Sølvará

Einki loypi eg frá míni próvbyrðu

Takk fyri viðmerkingina Jógvan.

Sannroyndirnar í hesum kjakinum eru, at eg - uttan at taka støðu til ítøkiliga innihaldið - havi endurgivið úr endurminningunum hjá einum eygnavitni í Klaksvík, Josiasi Matras (1904-1972), sum grundgeving fyri, at “summi” í Klaksvík “vilja siga”, at Kjølbro hevði ov stóran týdning fyri lívið har í 1920 og 30 árunum, meðan Jógvan, ið varð føddur í 1944, uttan nakra Keldu, leggur eygnavitnið Josias undir at fremja “*søgueringjan*”.

Til mína nýtslu av endurminningunum hjá Josiasi er bara neyðugt at staðfesta, at líknandi sjónarmið vóru í Klaksvík, meðan tað áliggur Jógvani, sum einsamallur leggur Josias undir “*søgueringjan*”, at prógva, at hann hevur rætt. Eg loypi ikki frá míni próvbyrðu, endurminningarnar hjá Josiasi eru í sjálvum sær eitt nøktandi prógv, men eg fari ikki eisini at taka á meg próvbyrðuna hjá Jógvan. Tað er bara Jógvan, sum við ógrundaðum uppáhaldum um, at Josias hevur framt “*søgu-reingjan*”, ið hevur lagt avgerandi áherðslu á trúvirðið í endurminningum Josiasar, og tað áliggur einans honum at føra prógv fyri sínum skuldsetingum.

Hesa próvbyrðuna eigur Jógvan einsamallur.